

MALTI

Sillabu Ta' L-Iskejjel Primarji

L-EWWEL SENA

MIRI TA' TAGĦLIM

GĦALL-EWWEL SENA

1.1 SMIGH	1.2 TAHDIT	1.3 QARI	1.4 KITBA
Jisimghu testi b'taghrif, struzzjonijiet u direzzjonijiet.	Jitkellmu biex jaghtu taghrifa qasira u diretta, struzzjoni jew direzzjoni.	Jibda l-qari ta' kliem f'kuntest u bl-użu ta' stampi biex it-tfal jiskopru l-ittri ta' l-alfabett.	Jizviluppaw il-hila tal-kitba fuq eżempji miktuba u abbinati ma' stampi assoċjati ma' l-ittri ta' l-alfabett.
1.1.1 Jisimghu b'attenzjoni u b'koncentrazzjoni.	1.2.1 Iwasslu messaggġ jew aħbar.	1.3.1 Jirrepetu f'rima u ritmu kliem f'kuntest u abbinat ma' stampi	1.4.1 Juru l-hila fil-kitba ta' ittri u kliem.
Juru li fehmu bi twegħib verbali u mhux verbali.	Ifissru direzzjonijiet bi kliem sempliċi.	Jagħrfu u jliissnu kliem li jabbina ma' stampi.	Juru li jafu jaqdbu l-lapes sewwa bejn is-swaba' u li jzommuh sod.
Jagħmlu użu minn dak li jkunu semgħu.	Jagħtu direzzjonijiet sempliċi kif wiehed jasal minn post għal ieħor.	Iqabblu kliem mismugħ u familjari ma' dak miktub.	Permezz tal-linji fil-pitazz jibdeu iżommu kontroll fuq il-qies, il-proporzjon u l-ispazju.
1.1.2 Joqogħdu attenti għal stejjer sempliċi, għanjiet, taqbiliet u testi ta' drama.	1.2.2 Iwiegħbu għal mistoqsijiet sempliċi.	1.3.2 Jagħrfu li l-kelma miktuba twassal tifsir.	1.4.2 Iwasslu tifsir ta' kliem.
Iwiegħbu mistoqsijiet sempliċi dwar dak li jkunu semgħu.	Jagħmlu talbiet dwar htigiet bażiċi.	Jagħrfu u jaqraw isimhom u kunjomhom.	Juru li jafu jpingu mill-immaginazzjoni tagħhom biex ifissru kliem.
Iqabblu stampi ma' testi/stejjer biex juru sekwenza.	Jitkellmu b'sentenzi sempliċi dwar sekwenzi fi stampi.	Jagħrfu u jassoċjaw ċerta kitba ma' reklamar.	Juru li jifhmu t-tifsira minn tpingija/grafika billi jiktbu l-ittra inizjali.
Joqogħdu attenti għal kull kmand u struzzjoni fil-klassi, tislum u bażi ta' djalogu/konverżazzjoni.	Jitkellmu fi gruppi taħt it-tmexxija ta' l-għalliem/a bil-għan li jagħtu sehemhom f'xi attività.	Jagħrfu l-grafika lingwistika u jifhmu l-messaġġi li jitwasslu minnha.	Jiktbu isimhom u kunjomhom.
1.1.3 Jifhmu li l-interazzjoni soċjali tiġi mill-istruzzjonijiet/mid-direzzjonijiet fil-klassi billi jagħtu twegħibiet verbali jew mhux verbali.	1.2.3 Jitkellmu u jaqsmu fehemthom dwar loġħob, ħruġ mal-familja u grajjiet fil-familja, fit-triq, fil-belt, eċċ.	1.3.3 Jaqraw u jfissru kull grafika lingwistika marbuta ma' l-ambjent.	1.4.3 Jiktbu l-ewwel ittri ta' l-isem u l-kunjom b'ittri kapitali.

Jisimgħu kull kmand u/jew struzzjoni u jitqanqlu biex jattivaw kemm il-moħħ kif ukoll il-ġisem.	Iwieġbu għal kull tislim jew xewqat verbali u għal mistoqsijiet, u jagħrfu jirreċiprokaw.	Jagħrfu tipi ta' messagġi differenti f'inviti, f'kartolini t'għeluq is-snin, f'dawk tal-Milied, u jfissru fi kliem sempliċi avvenimenti partikolari.	Jiktbu xi kliem li huma ta' użu komuni fil-ħajja ta' kuljum.
			Jiktbu xi sentenzi qosra.
L-Akkwist tal-Vokabularju	It-Tishih tal-Vokabularju	It-Tishih tal-Vokabularju	L-Użu tal-Vokabularju
1.1.4 L-akkwist u t-tishih tal-vokabularju għandu jsir permezz tas-smigh minn qari mill-ghalliem/a: smigh ta' stejjer, għanjiet, taqbiliet, eċċ., permezz tal-medja u kkomplimentati b'caqliq tal-ġisem.	1.2.4 Il-vokabularju li jakkwistaw permezz tas-smigh għandhom jirrepetuh kontinwament f'kuntesti msejsin fuq ritmu u rima.	1.3.4 Il-vokabularju mwassal bis-smigh u mitkellem f'kuntesti ripetutament għandhom jużawh ukoll fil-qari: qari ta' sentenzi qosra, stejjer qosra, għanjiet u taqbiliet, eċċ.	1.4.4 Il-vokabularju akkwistat permezz tat-tliet hilet l-oħra għandhom jużawh fil-kitba ta' sentenzi sempliċi.
		L-Imġiba favur il-Qari.	
		1.3.5 Juru għarfien tal-konvenzjoni tal-ktieb.	
		1.3.6 Jagħrfu u jhossu l-korrispondenza bejn il-hoss (fonema) u s-simbolu (grafema).	
		1.3.7 Juru li jagħrfu numru ta' kliem f'kuntest mad-daqq ta' għajn.	
		1.3.8 Juru l-hila tal-fehem meta jaqraw kotba sempliċi bil-għajnuna ta' l-ghalliem/a.	
		1.3.9 Juru li jaslu biex jippruvaw jaqraw għal rashom.	

Attitudnijiet lejn it-Taghlim	Attitudnijiet lejn it-Taghlim	Attitudnijiet lejn it-Taghlim	Attitudnijiet lejn it-Taghlim
1.1.5 Juru herqa lejn is-smigh ta' stejjer u lejn il-wiri t' episodji fil-medja viziva.	1.2.5 Juru l-herqa li jirrakkontaw storja minn dawk li semgħu fi kliemhom.	1.3.10 Juru l-herqa li jaqraw minn rajhom kotba, stejjer, għanjiet u taqbiliet.	1.4.5 Juru herqa li jipproduċu tpingijiet u wara kitbiet sempliċi u qsar dwar dak li jkun qraw u semgħu.
1.1.6 Juru l-preferenzi tagħhom dwar stejjer, għanjiet, taqbiliet.	1.2.6 Juru l-preferenzi tagħhom dwar stejjer, għanjiet, taqbiliet.	1.3.11 Juru l-preferenzi tagħhom dwar x'jogħgobhom jaqraw.	1.4.6 Juru l-hajriet tagħhom lejn il-kreattività, imqanqlin minn dak li semgħu u qraw.

PROGRAMM

TA' L-EWWEL SENA

1.1 SMIGH

Tagħlim Milhuq	Noti
Jisimghu testi b'taġrif, struzzjonijiet u direzzjonijiet.	Stejjer sempliċi fejn karattri jingħataw struzzjonijiet u direzzjonijiet, inklużi <i>Action Rhymes</i> .
1.1.1 Jisimghu b'attenzjoni u b'koncentrazzjoni.	Jidhol l-użu tal-Ktieb il-Kbir. L-attenzjoni tingħed sew biċ-ċaqliq (lingwaġġ) tal-ġisem u l-espressjoni tal-wieċ, kif ukoll bit-tonalità tal-vuċi tal-qarrej.
Juru li fehmu bi twegħib verbali u mhux verbali.	Jistgħu jwieġbu bil-kliem jew b'azzjoni. Jista' jsir użu minn taqbiliel li jħajru lit-tfal iwieġbu b'mod mhux verbali.
Jagħmlu użu minn dak li jkunu semgħu.	Jipprattikaw dak li jkunu semgħu billi jeżerċitaw l-istruzzjonijiet mogħtija mill-ġhalliem/a. Hawn jidhol l-użu tat- <i>TPR (Total Physical Response)</i> .
Jisimghu stejjer sempliċi, għanjiet, taqbiliel u testi ta' drama.	
1.1.2 Joqogħdu attenti għal stejjer sempliċi, għanjiet, taqbiliel u testi ta' drama.	Stejjer, għanjiet u taqbiliel fejn ir-repetizzjoni, ir-ritmu u r-rima għandhom ikunu l-qofol. Għandu jkun introdott l-użu ta' narratur (<i>Story Teller</i>).
Iwieġbu mistoqsijiet sempliċi dwar dak li jkunu semgħu.	Għalissa l-koncentrazzjoni għandha tkun fuq twegħibiet b'kelma waħda, ġeneralment għal mistoqsijiet: <i>Min? Fejn? Meta?</i> Għandha ssir referenza għall-jiem tal-ġimgħa fil-kuntest ta' konverżazzjoni u direzzjonijiet u l-użu tal-kliem: illum, ilbieraħ, għada; u tal-frazzjoni: fis-sajf, fix-xitwa.
Iqabblu stampi ma' testi/stejjer biex juru sekwenza.	L-użu tal-Ktieb il-Kbir u prodotti għall-medja elettronika, kif ukoll illustrazzjonijiet grafiċi (żewġ jew tliet stampi abbinati mal-mistoqsija: X'ġara l-ewwel ?) li jorbtu m'ordni sekwenzjata.
Joqogħdu attenti għal kull kmand u struzzjoni fil-klassi, tislum u bażi ta' djalogi u konverżazzjoni.	
1.1.3 Jifhmu li l-interazzjoni soċjali tiġi mill-istruzzjonijiet/mid-direzzjonijiet billi jagħtu twegħibiet verbali u mhux verbali.	Il-koncentrazzjoni għandha tkun fuq direzzjonijiet b'imperattivi komuni fil-ħajja ta' kuljum.(Ejja. Qum bil-wieqfa. Ġib il-kultur. eċċ. Wara jizdiedu: Ohorġu l-ktieb. Ejjew hdejja. eċċ.)
Jisimghu kull kmand u/jew struzzjoni u jitqanqlu biex jattivaw kemm il-moħħ kif ukoll il-ġisem.	

L-Akkwist tal-Vokabularju	
<p>1.1.4 L-akkwist u t-tishih tal-vokabularju ghandhom jigu permezz tas-smigh minn qari mill-ghalliem/a: qari ta' stejjer, ghanjiet, taqbiliet, ecc.; u permezz tal-medja u kkumplimentati b' movimenti u/jew caqliq (lingwagg) tal-gisem.</p>	<p>Jitlaqqghu ma' firxa wiesgha ta' kliem mill-hajja ta' kuljum b' mod funzjonali. Kull vokabularju ghandu jitwassal f' kuntest u qatt izolat.</p>
Attitudnijiet lejn it-Tagħlim	
<p>1.1.5 Juru herqa favur is-smigh ta' stejjer u lejn il-wiri ta' episodji iffilmjati fil-medja viziva.</p>	<p>Bil-mod il-mod jibnu repertorju ta' generu ta' stejjer li jappellaw ghalihom aktar minn oħrajn.</p>
<p>1.1.6 Juru l-preferenzi tagħhom dwar stejjer, ghanjiet, taqbiliet, ecc.</p>	

1.2 TAHDIT

Tagħlim Milhuq	Noti
Jitkellmu biex jagħtu tagħrif qasira u diretta, struzzjoni jew direzzjoni.	
1.2.1 Iwasslu messaġġ jew aħbar.	Jidraw iwasslu tagħrif u messaġġi qsar bħal: Ommi qaltli... Is-surmast irid... In-nannu mar ... Il-qattusa... Pawlu ...
Ifissru direzzjonijiet bi kliem sempliċi.	Juru li jafu jfissru direzzjoni bl-użu ta' <i>hdejn</i> u <i>fejn</i> .
Jagħtu direzzjonijiet sempliċi kif wiehed jaasal minn post għal ieħor.	Mill-klassi għall-uffiċċju ta' ...; mill-klassi għall-bitħa; Użu ta' mkejjen fid-dar: itla' fuq, inzel isfel, fuq il-bejt, eċċ.
1.2.2 Iwieġbu għal mistoqsijiet sempliċi.	Mistoqsijiet dwar karattri minn stejjer; dwar annimali favoriti; dwar xi jhobbu jieklu u jixorbu, eċċ; dwar il-qraba u x'jisimhom.
Jagħmlu talbiet dwar htigiet bażiċi.	Jidraw jitolbu bl-użu ta': Jekk jogħġbok nista' ...? Għandi bżonn... Nista' nieħu... ? Nista' mmur...?
Jitkellmu b'sentenzi sempliċi dwar sekwenzi fi stampi.	Waqt li jsegwu l-istampi, ikun tajjeb li jsiru mistoqsijiet biex jgħinuhom jaraw is-sekwenzi.
Jitkellmu fi gruppi taht it-tmexxija ta' l-għalliem/a bil-għan li jagħtu sehemhom f'xi attività.	Jistgħu jitkellmu fi grupp ta' tnejn jew aktar bl-iskop li jaqsmu l-esperjenzi dwar loġhob, ġugarelli, xogħol bl-idejn, eċċ.
1.2.3 Jitkellmu u juru fehemthom dwar loġhob, ħruġ mal-familja, u ġrajjet fil-familja, fid-dar, fit-triq, fl-istaġuni tas-sajf u tax-xitwa.	Huwa importanti li jiżviluppaw djalogi biex aktar tissawwar l-interattività soċjali f'kull student/a. Jistgħu jagħtu kliemhom lil xi pupa jew ġugarell.
Iwieġbu għal kull tislim jew xewqat verbali u għal mistoqsijiet, u jagħrfu jirreċiprokaw.	Kif inti? Tajjeb/Tajba grazzi. Saħħa. Bongu. Il-lejl it-tajjeb. Jagħrfu jagħtu wkoll twegibiet qsar: Jiena Dino. Għandi hames snin. Għandi qattusa/kelb, eċċ.
Tishih tal-Vokabularju	
1.2.4 Il-vokabularju li jakkwistaw permezz tas-smiġh għandhom jirrepetuh kontinwament f'kuntesti msejsin fuq ritmu u rima.	Għandhom isiru konxji tal-binja sillabika permezz tal-hoss. Jinghataw opportunitajiet fejn jiltaqgħu ma' alliterazzjonijiet ħfief. (Toni tani tina. Tajtu tuta tajba.)

Attitudnijiet lejn it-Tagħlim	
1.2.5 Juru l-herqa li jirrakkontaw storja minn dawk li jkunu semgħu.	Bi xprunar (<i>prompting</i>), għandhom jingħataw kull opportunità li jirrakkontaw dwar grajjiet u stejjer li jiltaqgħu magħhom u fil-kuntest ta' l-immaginazzjonijiet tat-tfulija.
1.2.6 Juru l-preferenzi tagħhom dwar stejjer, għanjiet, taqbiliet u testi ta' drama.	Jithallew jistqarru liema ġeneru joghġobhom l-aktar. Wiehed għandu jinkoraġġihom jirreċtaw testi drammatizzati u fuq kollox jitkellmu u jkantaw quddiem mikrofonu.

1.3.3 Jaqraw u jfissru kull grafika lingwistika marbuta ma' l-ambjent.	It-tfal għandhom jitlaqgħu ma' grafika relatata ma' l-ambjent uman u jingħataw taħriġiet fejn jistgħu juru li jifhmu t-tifsir tal-messaġġi li twassal dik il-grafika. (eż: telefon, ambulanza, ristoranti, tpejjixx, taqtax fjuri, eċċ.)
Jagħrfu tipi differenti ta' messaġġi f'inviti, kartolini t'għeluq is-snin, f'dawk tal-Milied, eċċ., u jfissru fi kliem sempliċi avvenimenti partikolari.	Jaqraw id-dettalji importanti. Jistqarru: Dan invit. Din kartolina tal-...u jkomplu jaqraw l-istedina/l-awguri, eċċ., meġġuna b'mistoqsijiet.
Tishih tal-Vokabularju	
1.3.4 Il-vokabularju mwassal bis-smiġħ u mitkellem ripetutament f'kuntasti għandhom jużawh ukoll fil-qari ta' sentenzi qosra, stejjer qosra, għanjiet u taqbiliet.	M'għandhiex tonqos kull inizjattiva ta' taħriġ fil-qari li tikkonsolida dak kollu mwassal permezz tas-smiġħ u pprijetat bit-taħdit. Il-qari jissahħah ukoll permezz ta' 'cards' miktubin apposta.
L-Imġiba Favur il-Qari	
1.3.5 Juru għarfien tal-konvenzjoni tal-ktieb.	Wiehed irid jišhaq li t-tfal jkunu jafu t-titlu tal-ktieb, isem l-awtur, il-qoxra tal-ktieb bit-titlu u bl-isem ta' l-awtur, u s-sekwenza tal-paġni, u kull illustrazzjoni relatata mat-test.
1.3.6 Jagħrfu u jhossu l-korrispondenza bejn il-hoss (fonema) u s-simbolu (grafema).	Għandha ssir enfasi biex kull simbolu relatat mal-hoss ikun imwassal permezz ta' grafika rilevanti biex jissahħah it-tagħlim. (Ittra-Hoss-Stampa → b → (hoss) → ballun)
1.3.7 Juru li jagħrfu numru ta' kliem f'kuntest mad-daqq ta' għajn.	Isir qari tal-kliem marbut ma' temi partikolari u li jkun meħud mill-ħajja ta' kuljum u mill-esperjenzi ta' l-istess qari.
1.3.8. Juru l-hila tal-fehem meta jaqraw kotba sempliċi bil-għajjnuna ta' l-għalliem/a.	Permezz ta' mistoqsijiet l-għalliema għandhom jisiltu mingħand it-tfal sunt/apprezzament fil-qosor ta' dak li jkun inqara.
1.3.9 Juru li jaslu biex jippruvaw jaqraw għal rashom.	Fil-klassi għandu jkun hemm għażla ta' kotba/letteratura addattata għal-livelli u l-ħtiġiet partikolari biex it-tfal jagħmlu l-għażla skond il-gosti u x-xewqat tagħhom. Jitħeggu jgibu kotba mid-dar.
Attitudnijiet lejn it-Tagħlim	
1.3.10 Juru l-herqa/t-tanqil li jaqraw minn rajhom kotba, stejjer, għanjiet u taqbiliet.	Għandu jinħoloq kull spazju fil-klassi u barra minnha (anke fil-laqgħat ta' filgħodu) fejn it-tfal jingħataw l-opportunità li jaqraw xi siltiet li joghħbuhom..
1.3.11 Juru l-preferenzi tagħhom dwar x'jaqraw.	

1.4 KITBA

Tagħlim Milhuq	Noti
Jiżviluppaw il-hila tal-kitba fuq eżempji miktuba u abbinati ma' stampi assoċjati ma' l-ittri ta' l-alfabett.	
1.4.1 Juru l-hila fil-kitba ta' ittri u kliem.	Jiktbu ittri ta' l-alfabett u kliem sħiħ abbinat ma' stampi. Wara jingħataw kliem f' sillabi.
Juru li jafu jaqdbu l-lapes sewwa bejn is-swaba' u li jzommuh sod.	Għandu jsir taħriġ fuq il-qabda sewwa tal-lapes u tal-pożizzjoni tal-ġisem bil-qiegħda, speċjalment kif l-id għandha tkun imserrħa ma' wiċċ il-mejda, id-dahar vertikali (90 grad) ma' dahar is-siġġu u r-riglejn vertikali (90 grad) ma' l-art.
Permezz tal-linji fil-pitazz jaslu biex ikollhom kontroll fuq il-qies, il-proporzjon u l-ispazju.	Taħriġ f' dan is-sens għandu jwassal għall-kontroll, għall-organizzazzjoni u għall-preżentazzjoni. Jibdew jiktbu l-ewwel l-ittri ż-żgħar.
1.4.2 Iwasslu tifsir ta' kliem.	
Juru li jafu jpingu mill-immaginazzjoni tagħhom biex ifissru kliem.	Il-vokabularju akkwistat s'issa għandu jqanqal il-fehem biex issa t-tfal jagħrfu jesprimu bi tpingija l-immagnijiet mentali mqanqla minn ittri, kliem, frażijiet u sentenzi.
Juru li jifhmu t-tifsira minn tpingija/grafika billi jiktbu l-ittra inizjali.	Il-grafika/it-tpingija issa għandha tqanqal aktar il-vokabularju akkwistat. Dan għandu jiġi espress aktar f' kitba ta' ittri.
Jiktbu isimhom u kunjomhom.	
1.4.3 Jiktbu l-ewwel ittri ta' l-isem u l-kunjom b'ittri kapitali.	Dan għandu jkun l-ewwel pass lejn l-għarfien tal-punteggjatura.
Jiktbu xi kliem li huwa ta' użu komuni fil-ħajja ta' kuljum.	Inwasslu lit-tfal jiktbu mill-kuntesti fil-ħajja ta' kuljum skond il-livell ta' hila. Dan pakkett. Dan ħalib. Dan pakkett ħalib. Dan ħalib frisk. Ġib pakkett. Ġib pakkett ħalib. Ġib pakkett ħalib frisk.
Jiktbu xi sentenzi qosra.	Għall-bidu għandha ssir traskrizzjoni (ikkupjar) u gradwalment it-tfal jitheggu jdaħħlu kliem nieqes. Wara jiktbu xi sentenzi minn rajhom anke stimolati minn stampi mill-Ktieb il-Kbir. Għandha ssir enfasi fuq il-punteggjatura fir-rigward tas-sentenza: l-ittra kapitali fil-bidu u l-punt (<i>full stop</i>).

Tqanqil mill-Vokabularju	
<p>1.4.4 Il-vokabularju akkwistat permezz tat-tliet hiliet l-oħra għandhom jużawh f'kitba ta' sentenzi sempliċi.</p>	<p>Għandu jkun ippreparat/ippreżentat kull mezz li jqanqal il-kreattività. Jinholqu opportunitajiet ta' logħob bil-kliem, per eżempju, kliem minn anagrammi (traka = karta) u għarfien ta' palindromi (ara, ili, Anna, Alla).</p>
Attitudnijiet lejn it-Tagħlim	
<p>1.4.5 Juru herqa li jipproduċu tpingijiet u wara kitbiet sempliċi u qsar dwar dak li qraw, raw u semgħu.</p>	<p>Għandu jingħata kull spazju fiżiku fil-klassi u barra minnha biex l-espressjoni kreattiva tat-tfal titpogġa għall-wiri biex (i) tkun apprezzata minn kulhadd; (ii) u permezz ta' hekk il-wiri jservi ta' tqanqil għall-oħrajn; (iii) u fuq kollox jibda diehel sens ta' sodisfazzjon u ta' inizjattiva f'dawk li għamlu x-xogħol. Dan ikun turija ta' proċess demokratiku.</p>
<p>1.4.6 Juru l-ħajriet tagħhom lejn il-kreattività.</p>	